

Juryrapport uitreiking Gemalenpluim 1 november 2024

Inleiding

Zoals gebruikelijk werd voorjaar 2024 de oproep voor nominatie verzonden aan alle deelnemers van de NGS (waterschappen en stichtingen).

Het aantal ingediende nominaties bedroeg slechts drie gemalen, één voorgedragen door een waterschap en twee door een stichting. Twee gemalen waren in 2023 niet tijdig genoeg ingediend en schoven zo door naar 2024.

De jury bestond uit:

- Peter Nijhof (algemeen adviseur NGS, juryvoorzitter)
- Kees Tak (bouwkundig adviseur NGS)
- Henk Wolven (bestuurslid NGS)
- Sunna Schuijt (werkzaam bij TAK architecten maakte voor het eerst deel uit van de jury als beoogd opvolger in 2025 van Kees Tak als bouwkundig adviseur)

Nominaties

Beoordeelde nominaties (in alfabetische volgorde per categorie)

Categorie Waterschappen

- **Gemaal Dijkpolder, Maasland (1873)**

Categorie Stichtingen

- **Sudergemaal, Nij Beets (1924)**
- **Wisboomgemaal, Kinderdijk (1868)**

Gemaal Dijkpolder, Maasland (1873)

Categorie waterschappen

Eigenaar: Hoogheemraadschap van Delfland

Periode: 2022/2023

Werkzaamheden: Het gemaal Dijkpolder in Maasland bemaalt deze polder sinds de bouw in 1873 en zal dat blijven doen. Na de constatering van grote funderingsproblemen in 2018/2019 werd toch besloten tot behoud van het gebouw en gelijktijdige modernisering en capaciteitsvergroting, vóór de aanwijzing tot gemeentelijk monument. Naast deze ingrijpende ondergrondse werkzaamheden en inwendige modernisering zijn ook de buitengevels aangepakt. De verwijderde slakkenhuispomp is buiten opgesteld en houdt samen met een informatiepaneel de bemalingshistorie van deze plek zichtbaar.

De jury looft de eigenaar dat een, op het moment van besluitvorming nog niet beschermd gemaal toch als ware het een monument is behandeld toen het tijdens het traject werd aangewezen als gemeentelijk monument. De restauratie en technische modernisering zijn weliswaar met respect voor het bestaande gerealiseerd, maar bij de restauratie van de buitengevels zijn op onderdelen/aspecten enkele keuzes gemaakt waardoor het eindresultaat buiten de Gemalenpluim valt.

Gemaal Dijkpolder, Maasland (1873)

Gemaal Dijkpolder, Maasland (1873)

Gemaal Dijkpolder, Maasland (1873)

Sudergemaal, Nij Beets (1924)

Categorie Stichtingen

Eigenaar: Stichting Openluchtmuseum It Damshûs

Periode : 2000/2023

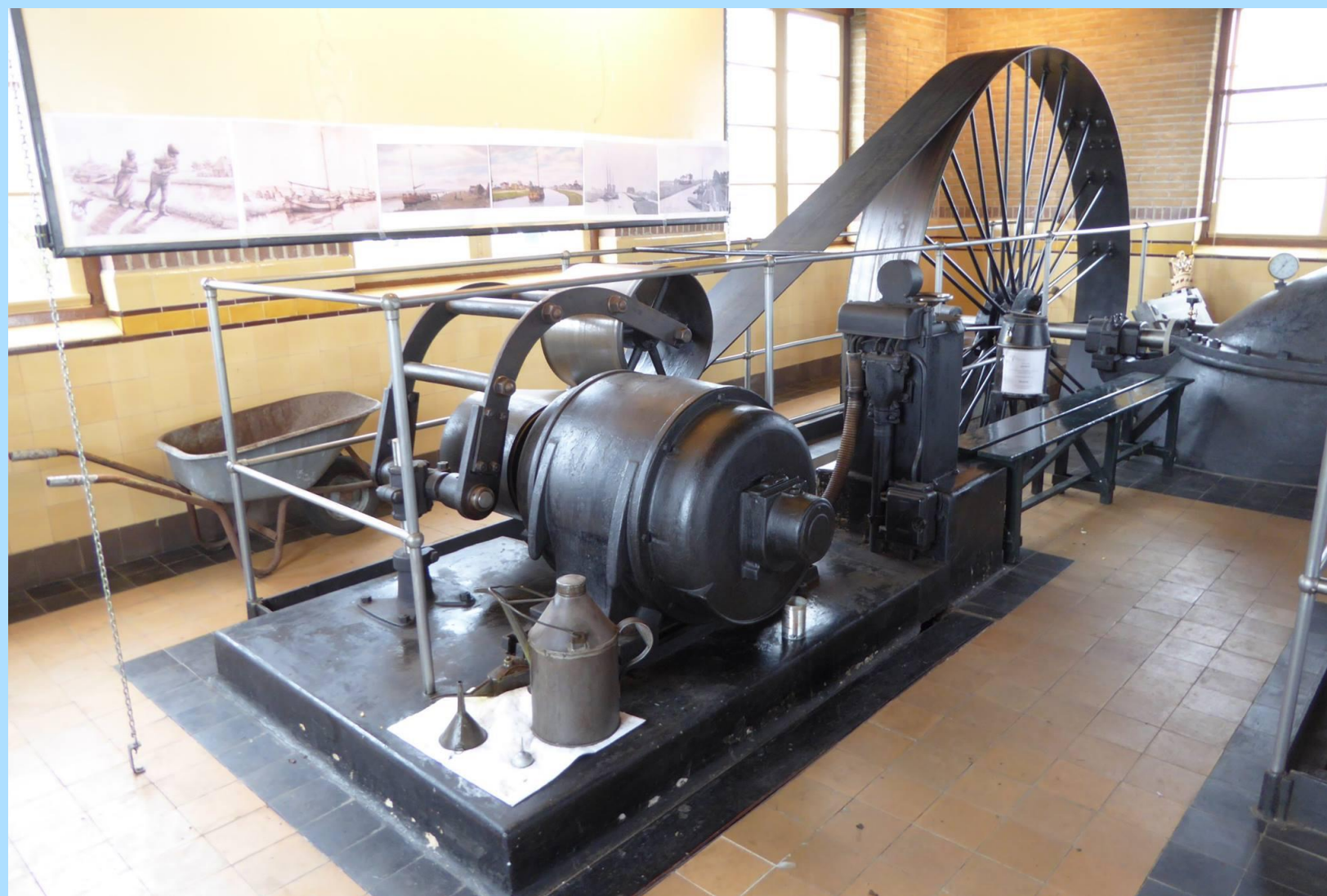
Werkzaamheden: er is sprake van een ingrijpende restauratie van zowel gebouw, bemalingsinstallatie als directe omgeving. De twee pompen kunnen beide weer draaien: de schroefpomp is weer bedrijfsvaardig, de centrifugaalpomp is educatief maalvaardig. Boven- en ondergronds metsel- en betonwerk is hersteld en de landschappelijke inpassing van de eerder aangelegde wateropvangvijver is afgerond.

De jury is positief over de wijze waarop de restauratie van in- en exterieur is uitgevoerd, mede dankzij de inschakeling van externe deskundigheid en de grote inzet van eigen vrijwilligers. Doordat beide pompen weer maalvaardig zijn gemaakt is de educatieve betekenis van het museum vergroot. De toeristische waarde is al eerder versterkt door boottochten tussen Museum It Damshûs en het gemaal. De culturele functie krijgt gestalte in meerdere exposities per jaar in het gemaal. De maatschappelijke betekenis is groot doordat zowel gemaal als openluchtmuseum vanuit de lokale samenleving door vele vrijwilligers worden gedragen.

Sudergemaal, Nij Beets (1924)

Sudergemaal, Nij Beets (1924)

Sudergemaal, Nij Beets (1924)

Wisboomgemaal, Kinderdijk (1868)

Categorie Stichtingen

Eigenaar: Stichting Werelderfgoed Kinderdijk

Periode : 2022/2023

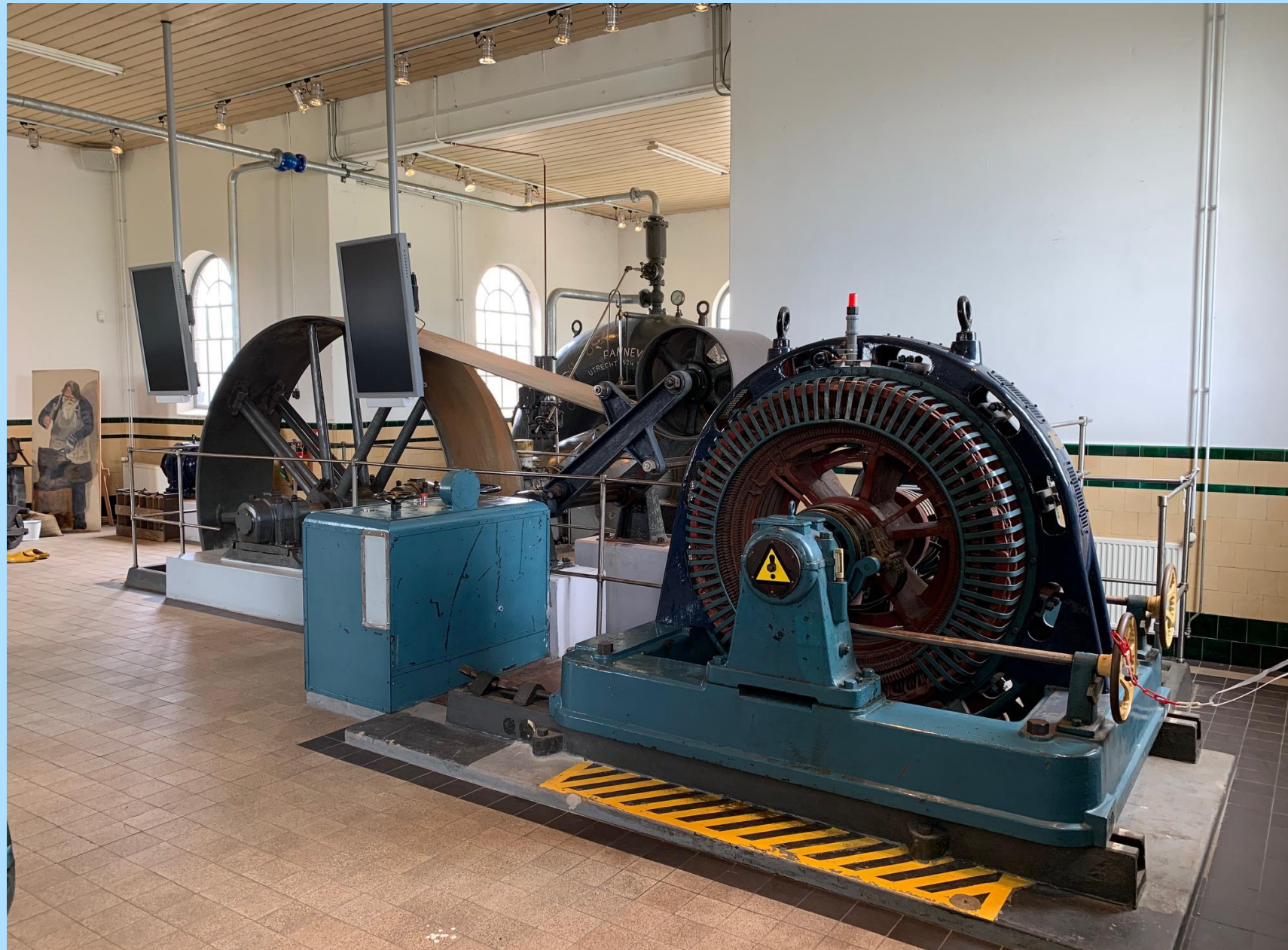
Werkzaamheden: Het Wisboomgemaal was in 1995 voor het laatst bedrijfsmatig in gebruik, en heeft sinds tien jaren niet meer gedraaid. De omvangrijke restauratie was gericht op het weer maalvaardig maken van het gemaal door herstel van waterlopen, opheffen onderloopshoud, revisie van de twee centrifugaalpomp en herstel van de elektrische installatie alsmede het bedrijfsvaardig maken van de smederij en vergroting van de educatieve kwaliteit als museumgemaal.

De jury heeft waardering voor het gestelde doel om het gemaal weer maalvaardig te maken in combinatie met het vergroten van de educatieve betekenis van het gemaal als onderdeel van het Werelderfgoed Kinderdijk. Hoewel het op 9 december 2023 feestelijk in gebruik is genomen, bleek bij het jurybezoek dat de restauratie van de buitenkant (baksteen, voegwerk) nog moest beginnen. Omdat moet blijken of dat wordt uitgevoerd op een werelderfgoed-passend kwaliteitsniveau kan de jury nu geen eindoordeel over deze restauratie vormen. De jury geeft de eigenaar in overweging om het Wisboomgemaal andermaal in te dienen als de restauratie echt klaar is.

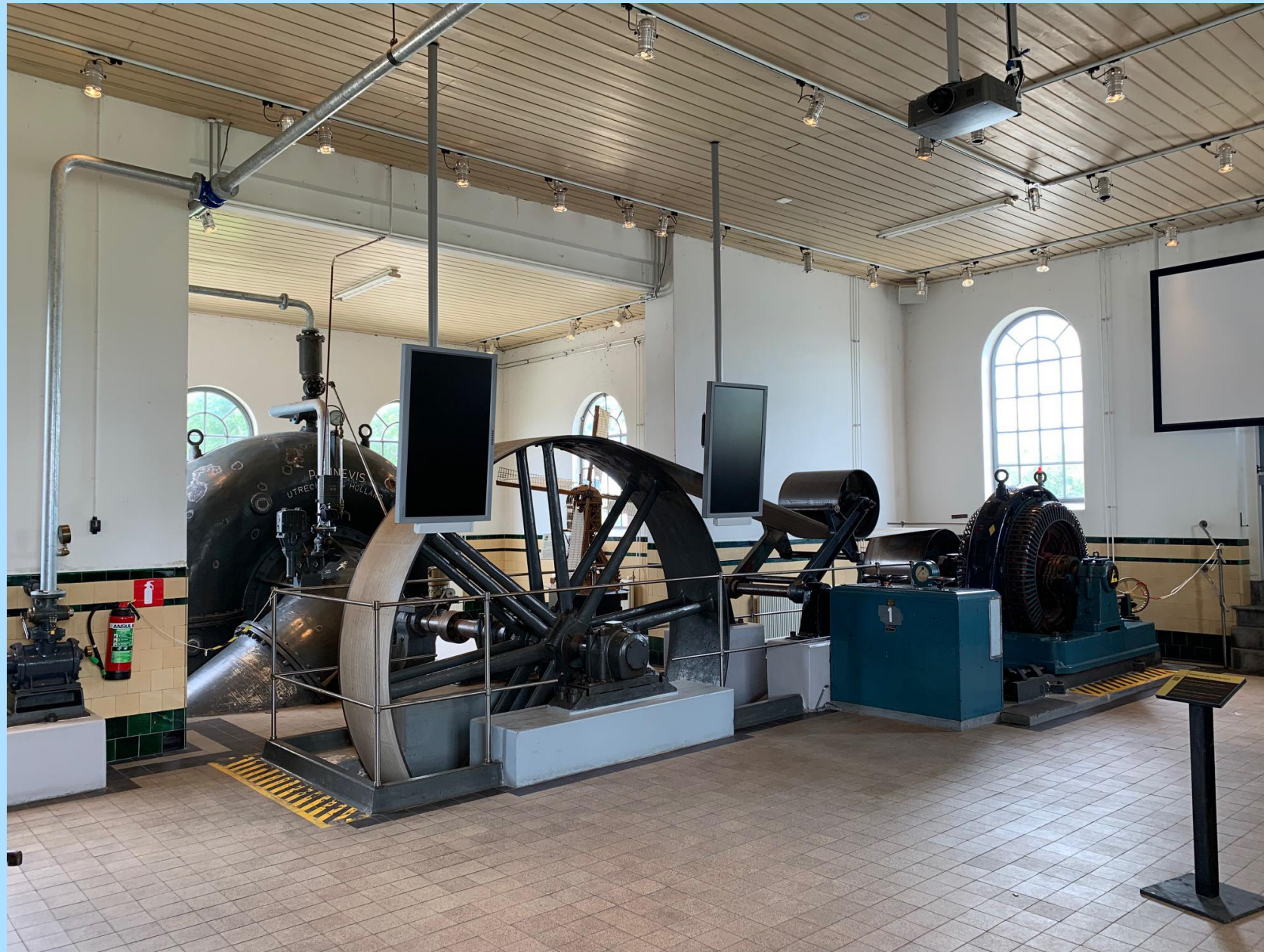
Wisboomgemaal, Kinderdijk (1868)

Wisboomgemaal, Kinderdijk (1868)

Wisboomgemaal, Kinderdijk (1868)

Conclusie

In de **categorie waterschappen** kwam naar het oordeel van de jury geen gemaal in aanmerking voor de gemalenpluim.

Prijswinnaar

In de **categorie stichtingen** was de jury unaniem in haar hoge waardering voor de wijze waarop het Sudergemaal in Nij Beets is gerestaureerd en daarom prijswinnaar in deze categorie:

Wegens de wijze waarop de ingrijpende restauratie van in- en exterieur én directe omgeving met kennis en gevoel is uitgevoerd door een goed samenspel tussen professionals en vrijwilligers dat heeft geleid tot een functionerend museum-gemaal met grote maatschappelijke waarde en samen met het Openluchtmuseum It Damshûs getuigt van de Friese `mienskip' van de lokale samenleving.

(oorkonde Nij Beets)

OORKONDE NIJ BEETS

Gemalenpluim
2024

Toegekend aan het

Bestuur van de Stichting Openluchtmuseum It Damshûs

Wegens de wijze waarop de ingrijpende restauratie van in- en exterieur én directe omgeving van het Sudergemaal te Nij Beets met kennis en gevoel is uitgevoerd door een goed samenspel tussen professionals en vrijwilligers, dat heeft geleid tot een functionerend museumgemaal met grote maatschappelijke waarde en samen met het Openluchtmuseum It Damshûs getuigt van de Friese 'mienskip' van de lokale samenleving.

Het bestuur van
De Nederlandse Gemalenstichting (NGS)

1 november 2024

it DAMSHUS
openluchtmuseum

**De
Nederlandse
Gemalen
STICHTING**

De activiteiten van de NGS worden mede mogelijk gemaakt door Bosman Watermanagement, GMB Waterkwaliteit & Installaties en Tauw.

**De
Nederlandse
Gemalen
STICHTING**

De jury NGS Gemalenpluim 2024

1 november 2024